

קוראים יקרים,

באוניברסיטת אריאל הצביע על קליטה טובה מאוד של הבוגרים בשוק העבודה ועל שביעות רצון גבוהה מן המקצוע, מן העבודה ומן ההכשרה שקיבלו.²³ בסקר זה מנבאי שביעות הרצון מן המקצוע היו גורמים מקצועיים וארגוניים. נקודת החולשה הייתה תנאי העסקה מאכזבים, שאינם הולמים לא את ההשקעה הרבה הנדרשת בלימודים ולא את ההתנסויות הקליניות.

פתיחת חוגים נוספים לפיזיותרפיה העלתה את החשש ל'הצפת' שוק העבודה בעודף פיזיותרפיסטים וביצירת מציאות חדשה שבה בוגרים לא יוכלו להשתלב במעגל העבודה. ה'אצבע המאשימה' הופנתה כלפי המוסדות להשכלה גבוהה, המופקדים על הכשרת הסטודנטים. ברם, למרות יחסי הגומלין בין האקדמיה לבין השדה הקליני, בארץ ובעולם, אחריותן של האוניברסיטאות לתת מענה לצורכי כוח האדם של השדה היא חלקית בלבד. האוניברסיטאות מצופות להיות קשובות למחסור בכוח האדם בשדה, ואולם ספק אם הן אמורות לתת מענה גם לבעיות של עודף כוח האדם בו. לאוניברסיטאות, מטבע הדברים, יש בדרך כלל עניין כלכלי להגדיל את מספר הסטודנטים, והן מונעות בעיקר על ידי כוח ההיצע והביקוש של מועמדים חדשים. הגופים שאמורים לתכנן ולהגיב לצרכים המשתנים של שוק העבודה הם הגופים הרגולטוריים - במקרה זה 'המועצה להשכלה גבוהה', הגוף שאמור לאשר פתיחה של מחלקות אקדמיות חדשות, ומשרד הבריאות, הגוף שאמור לזהות את צורכי השוק.

העניין המשותף שיש לאקדמיה ולשדה הקליני להכשיר בוגרים ברמה מקצועית גבוהה צריך להניע אותם למצוא פתרונות הולמים לדרישות למערך התנסויות קליניות, ולנקוט צעדים משותפים מול הגורמים הרגולטוריים.

בברכה,

ד"ר תמר יעקב PhD, MPH, PT

עורכת ראשית

מקורות

1. Davidovitch N, Jacob T. Academe and the field: A case study of a physical therapy program. Int J Disabil Hum Dev. 2012; 261-11(3):1231-2191.
2. Jacob T, Davidovitch N. Physical Therapy graduate's work integration and satisfaction with job and academic training - Results of alumni survey: 2004-2009. JIPTS. 2010;12: 22-8. (Hebrew)
3. Davidovitch N, Jacob T. Where is the line dividing between academe and the field? The Relationship between Academe and Practice in a Physical Therapy Program at Ariel University Centre of Samaria. IJHSS. 2011;1:14-27.

הוראת מקצועות קליניים, ובכלל זה פיזיותרפיה, במוסדות להשכלה גבוהה מכוונת ללימודי התמחות עם אוריינטציה מקצועית-יישומית.¹ האוניברסיטאות נדרשות לתת מענה לצורכי החברה בתכניות הלימודים. למעשה, המוסדות להשכלה גבוהה הפכו לבתי-ספר מקצועיים בעלי גישה קלינית מחקרית. חלק בלתי נפרד מן ההכשרה המעשית הוא ההתנסות בשדה הקליני עצמו. בכך נכרתה ברית של שיתוף פעולה בין האקדמיה לבין השדה הקליני. הברית הזאת משקפת מציאות הרווחת בעולם כולו, והיא תורמת תרומה מקצועית חשובה לשני הצדדים. הסטודנטים מקבלים הכשרה משלימה לתכנית העיונית והמעשית שהם למדו. ואילו הקשר הישיר עם השדה הקליני מאפשר לאקדמיה לעקוב אחר כיוונים חדשים והתפתחויות מקצועיות. מידע זה משמש, בין היתר, בסיס להתאמה של תכניות הלימודים לצרכים המשתנים של המקצוע. לחלופין, השדה הקליני נחשף, באמצעות הסטודנטים, לעדכונים מבחינה מחקרית ואקדמית, ונהנה, בשלבים מתקדמים של ההתנסות, מתוספת כוח אדם. יחסי הגומלין בין הגופים הללו מתבטאים גם בחילופי ידע במתכונת של קורסים, הרצאות וימי עיון ביוזמת השדה הקליני או האקדמיה. נוסף על כך, המדריכים הקליניים ומקומות ההתנסות הקלינית מקבלים תגמול כספי מן המוסדות האקדמיים. הדילמות המהותיות הנובעות מן הפער שבין האקדמיה לשדה ובין הבסיס התיאורטי להכשרה המעשית מלוות את 'בתי-הספר המקצועיים' ואת המסגרות הקליניות, וייתכן שגם להן ישנה תרומה לשיח המקצועי שבין המסגרות הללו.

בישראל, מעבר לסוגיות המקצועיות של הכשרת סטודנטים והדרכה קלינית, קיימת בעיה לוגיסטית של פריסת מערך ההתנסויות הקליניות במכונים לפיזיותרפיה בארץ. הארץ קטנה ורוב בתי החולים והמכונים לפיזיותרפיה ממוקמים במרכז. לכן, למרות הפריסה הגיאוגרפית הרחבה של החוגים לפיזיותרפיה - מבאר שבע שבדרום ועד חיפה וצפת שבצפון, הם נאלצים, לעתים קרובות, לחלוק ביניהם את אותם מקומות התנסות. בארצות כמו ארה"ב, קנדה, אוסטרליה וניו-זילנד, המצב שונה לגמרי. שם כל אוניברסיטה מפנה בדרך כלל את הסטודנטים שלה לבתי-חולים ולמכונים שבסביבתה, ללא 'התנגשות' עם עמיתיהם מאוניברסיטאות אחרות. המצב בארץ מטיל עומס גדול על השדה הקליני. כדי לעמוד בצורך של האקדמיה לספק כ-1,000 שעות התנסות קלינית לכל סטודנט, נדרש מערך התנסויות אינטנסיבי מאוד הנבנה בתיאום מלא בין האוניברסיטאות. שנים רבות קיים קושי להתאים את הדרישה להדרכה קלינית להיצע של מקומות התנסות ושל מדריכים קליניים, וקושי זה הולך ומחריף עקב פתיחתם של חוגים חדשים לפיזיותרפיה.

עם זאת, למרות הקושי לבנות מערך התנסויות הולם, ניכרת שביעות רצון מצד הבוגרים. סקר בוגרי המחלקה לפיזיותרפיה